

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α
ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εργαστήριο Τεχνών και Πολιτιστικής Διαχείρισης
του Τμήματος Ε-ΜΜΕ

Τετάρτη, 24 Οκτωβρίου 2012, 12-3μμ
Αμφιθέατρο Δρακοπούλου, Πανεπιστημίου 30, Προπύλαια

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Οι Συνέπειες της Κρίσης:
Δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω, μπορούμε όμως
να αντισταθούμε με κοινωνική αλληλεγγύη για μια νέα Ελλάδα

Ζωή Γεωργαντά

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

και

τέως Μέλος της ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνικής Στατιστικής Αρχής)

zoe@uom.gr και zoe.georganta@gmail.com

<http://zoe-georganta.co.uk>

Δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω, μπορούμε όμως να αντισταθούμε με κοινωνική αλληλεγγύη για μια νέα Ελλάδα

Η τραγική κατάσταση που βιώνουμε σήμερα κτίστηκε σε δύο επίπεδα: το εθνικό και το διεθνές. Η εξέταση της σημερινής μας προϊούσας εξαθλίωσης οφείλεται κατά κύριο λόγο σε ενδο-ελλαδικούς παράγοντες και αποτελεί τεράστιο θέμα το οποίο πρέπει αφ' εαυτού να αποτελέσει αντικείμενο ευρείας συζήτησης και αντιπαράθεσης αν θέλουμε να δούμε τί πραγματικά έφταιξε, έτσι ώστε να μπορέσουμε να το διορθώσουμε. Αν και ως λαός η ιστορία μας είναι γεμάτη μεγαλείο, αυτοθυσίες και ηρωισμό, εντούτοις η ιστορία μας ως κυρίαρχο εθνικό κράτος είναι γεμάτη μελανά χρώματα ήδη από το 1827, την αρχή της δημιουργίας του ανεξάρτητου Ελληνικού κράτους: η μεγάλη πλειονότητα των πολιτικών εκπροσώπων μας δεν στάθηκε αντάξια της εμπιστοσύνης του λαού μας που τους ανέδειξε κυβερνήτες της χώρας μας. Είναι θλιβερό ότι η δραστηριότητα των πολιτικών μας επικεντρώθηκε σε συνεχείς διαμάχες για την απόκτηση της εξουσίας για την εξουσία, αγνόησαν την οικονομική ανάπτυξη και πάντα υπέκυψαν σε εξωτερικές πιέσεις για την διευθέτηση των Ελληνικών υποθέσεων σε βάρος του Ελληνικού λαού φορτώνοντάς μας με απεχθή, ειδική και παράνομα χρέη που μας βαραίνουν μέχρι σήμερα (μεταξύ άλλων, βλ. Γ. Δερτιλής «Ιστορία του Ελληνικού Κράτους», Εστία 2005. Μ. Mazower «Η Ελλάδα και η Οικονομική Κρίση του Μεσοπολέμου», Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης 2009. Κ. Μελάς «Η Ιστορία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος: Ο Υπηρέτης», www.kostasmelas.gr).

Το λάθος μας οφείλεται στο ότι ιστορικά, στην πλειονότητά μας, εμπιστευτήκαμε υπερβολικά τους κυβερνόντες μας και τους αφήσαμε ανεξέλεγκτους μη θέλοντας ίσως να ταράξουμε την σχέση μας με αυτούς επειδή ίσως προσδοκούσαμε μια κάποια προσωπική ωφέλεια, όπως τον διορισμό της κόρης μας σε μια θέση για την οποία όμως δεν είχε τα προσόντα, ή άλλη εκδούλευση, όπως την διαγραφή του πρόστιμου που μας είχε επιβληθεί για οδική παράβαση. Βέβαια, άλλοι συμπατριώτες μας περίμεναν πολύ μεγαλύτερες αντιπαροχές για την ανοχή τους προς τα κακώς κείμενα της πολιτικής μας εξουσίας. Κάποιος στενός και αξιοσέβαστος φίλος έλεγε πρόσφατα ότι όταν ο Έλληνας μιλάει για την Ελλάδα εννοεί τον εαυτό του! Είναι δυστυχώς αλήθεια ότι το ατομικό συμφέρον είχε γίνει ο άξονας της κοινωνικότητάς μας και έτσι, θα έλεγα, «βόλευε» να πάρουμε την δημοκρατία ως δεδομένη, αλλά η δημοκρατία που δεν ελέγχεται μετατρέπεται σε ολιγαρχία και αυθαιρεσία ενάντια των πολλών, όπως έχουμε τώρα διαπιστώσει με τον σκληρότερο τρόπο που θα μπορούσε να γίνει. Τα αίτια αυτής της παθητικής στάσης που είχαμε απέναντι στους διαχειριστές του πλούτου μας, δηλαδή η κουλτούρα του «δεν βαριέσαι, δεν πειράζει» που δυστυχώς έχουμε αποκτήσει έχουν τις ρίζες τους στην ιστορική μας εξέλιξη ως λαού, αλλά τώρα έχει έλθει ο καιρός που πρέπει να αλλάξουμε αν θέλουμε να επιβιώσουμε και να αξιοποιήσουμε τα συγκριτικά και απόλυτα πλεονεκτήματά μας για να οικοδομήσουμε μια τελειώς διαφορετική πατρίδα, μια πατρίδα που μας αξίζει και που θα την σέβονται τα άλλα έθνη και δεν θα την περιγελούν.

Βέβαια, οι υπάρχουσες κοινωνικές και οικονομικές στρεβλώσεις της πατρίδας μας έχουν ενταθεί λόγω και των διεθνών οικονομικών εξελίξεων που έλαβαν χώρα από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Είναι κρίμα ότι η τεχνολογική ανάπτυξη η οποία μεταμόρφωσε τις Δυτικές οικονομίες και κοινωνίες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, από την παραδοσιακή πραγματική μορφή τους σε μια ψηφιακή εικονική πραγματικότητα, οδηγήθηκε στην κρίση που ξέσπασε το 2007 και

2008. Η εκτόξευση της τεχνολογίας του διαδικτύου φάνηκε ότι δημιουργεί οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη που κινείται με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Οι ψηφιακές δραστηριότητες μείωναν το κόστος των συναλλαγών σε τέτοιο βαθμό και δημιουργούσαν μια νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων που ονομάστηκε «νέα οικονομία», «ψηφιακή οικονομία», ή «διαδικτυακή οικονομία». Η ευφορία ήταν στο ζενίθ της.

Ακόμα και η χώρα μας είχε αρχίσει από τα τέλη της δεκαετίας του '90 να αναπτύσσει σημαντικά την διαδικτυακή οικονομία. Εκπονήθηκαν διάφορες μελέτες, κυρίως για το ηλεκτρονικό εμπόριο που αποτελεί έναν από τους τομείς της διαδικτυακής οικονομίας. Θα δώσω έμφαση στην μελέτη που εκπονήσαμε στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, στα πλαίσια του προγράμματος ΠΕΝΕΔ της ΓΓΕΤ (βλ. τις αναφορές [ΚΕΠΕ 2006](#) και [ΠΑΜΑΚ 2009](#)). Όπως φαίνεται στις αναφορές αυτές, δεν εξετάσαμε μόνο το ηλεκτρονικό εμπόριο στην χώρα μας, αλλά μετρήσαμε την Ελληνική ψηφιακή οικονομία στο σύνολό της για τα έτη 2003 και 2006, και στα πλαίσιά της ολοκληρώθηκαν δύο Διδακτορικές Διατριβές και ένας αριθμός δοκιμίων, όπως το άρθρο [αυτό](#).

Μεταξύ των ευρημάτων της μέτρησης ήταν και τα ακόλουθα: το μερίδιο της διαδικτυακής οικονομίας στην συνολική οικονομία ήταν 7% το 2003 και 8% το 2006. Αν και το μερίδιο της διαδικτυακής οικονομίας αυξήθηκε κατά 1% για την περίοδο 2003-2006, η αύξησή της ήταν εντυπωσιακή. Έτσι, ο τομέας της διαδικτυακής υποδομής αύξησε τον τζίρο του περισσότερο από 110% το διάστημα 2003-2006. Ο τομέας των εφαρμογών αυξήθηκε κατά 1229%, ενώ ο αριθμός των ψηφιακών επιχειρήσεων τριπλασιάστηκε. Ο μικτός τομέας, δηλαδή οι παραδοσιακές επιχειρήσεις με ψηφιακή δραστηριότητα, αυξήθηκε κατά 107%, ενώ το ηλεκτρονικό εμπόριο αυξήθηκε κατά 66%. Για λόγους σύγκρισης σημειώνεται ότι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ (Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος) σε τρέχουσες τιμές αγοράς ήταν 8,4% (με στοιχεία πριν την κατακρεούργηση των στατιστικών μας στοιχείων από την λαίλαπα του ΔΝΤ, της Τρόικας, και της Eurostat, που «διόρθωσαν» ακόμα και τα στοιχεία πολλών ετών πριν από το έτος 2009). Η μελέτη μας αυτή έδειξε ότι η Ελληνική οικονομία ακολουθούσε ήδη με γοργό ρυθμό τις εξελίξεις της διεθνούς διαδικτυακής οικονομίας. Τονίζω ότι θα πρέπει να εξεταστεί τι έχει συμβεί κατά το διάστημα των τριών τελευταίων ετών της σχεδόν ολοκληρωτικής διάλυσης της παραδοσιακής οικονομίας μας.

Όμως, όπως όλες οι καινοτομίες, έτσι και η ψηφιακή επανάσταση μπορούσε να χρησιμοποιηθεί είτε για την ευημερία όλων των ανθρώπων, είτε για την δυστυχία των πολλών και την ευημερία των λίγων. Είναι λυπηρό ότι η ψηφιακή επανάσταση, που κάτω από συνθήκες αρμονικής και αλληλέγγυας συμβίωσης θα μπορούσε να αυξήσει την παγκόσμια ευημερία, χρησιμοποιήθηκε για την καταλήστευση των πολιτών με την δημιουργία ενός ψηφιακού χρηματιστηριακού συστήματος του οποίου η καρδιά ήταν η βάρβαρη ιδιωτικοποίηση του μέλλοντος.

Έτσι, το μέλλον μας αντικαταστάθηκε από τις αγορές των χρηματιστηριακών και Τραπεζικών παραγώγων και έγινε αντικείμενο εμπορίου για την αποκόμιση σύντομου πλουτισμού συγκεκριμένων ομάδων επενδυτών και κερδοσκόπων. Στο τέλος αυτής της εισήγησης εξηγώ συνοπτικά την έννοια των αγορών αυτών για να μπορέσει ο αναγνώστης που δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα αυτό να κατανοήσει την έκταση που μπορεί να πάρει η υποθήκευση

του παρόντος και του μέλλοντός μας στα πλαίσια των αγορών παραγωγών ή συναλλαγής συμφωνιών σε μελλοντικές πωλήσεις και αγορές.

Το ψηφιακό χρηματιστηριακό σύστημα δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί διότι λειτουργεί και τρέφεται με την πληροφορία και η πληροφορία υπάρχει για τους λίγους ενώ εξαρτάται από την ηθική υπόσταση του συγκεκριμένου ατόμου αν θα χρησιμοποιήσει την πληροφορία που έχει αποκτήσει λόγω της θέσης του για το καλό των πολλών ή για το αντίθετο. (Μεταξύ άλλων, βλ. κκ. Παπακωνσταντίνου και Βενιζέλο με την λίστα Λαγκάρντ, καθώς και την λογοκρισία της επιστήμης που επιβάλλει η ΕΕ προωθώντας την [συγκεντροποίηση](#) της εξουσίας στην Ευρώπη.)

Ως έντιμοι πολίτες **δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τί ακριβώς «μαγειρεύουν» πίσω από τις πλάτες μας** διότι σήμερα η αδιαφάνεια έχει γίνει ο κανόνας που καλύπτεται πίσω από την «διαύγεια» του πρώην Πρωθυπουργού. Τρανταχτά παραδείγματα αποτελούν οι αναθεωρήσεις του ΑΕΠ χωρίς την παραμικρή λεπτομέρεια για τα συγκεντρωτικά νούμερα που δημοσιεύονται, η αδιαφάνεια των κονδυλίων που εντάσσονται στο δημόσιο χρέος και που συνεπάγονται την διόγκωση του δημοσίου [ελλείμματος](#), ο αυθαίρετος τερματισμός της θητείας των μελών του Συμβουλίου της ΕΛΣΤΑΤ, η αύξηση του χρέους του β' τριμήνου 2012 κατά 23 δισεκ. ευρώ χωρίς καμία εξήγηση – μήπως η αύξηση αυτή οφείλεται στα 23 δισεκ. ευρώ του Ν.3723/9-12-2008 που πήραν οι Τράπεζες στην Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία τους ρευστοποίησε τα αντίστοιχα ομόλογα που τους εξέδωσε το Ελληνικό κράτος για να τα ρίξουν στην Ελληνική αγορά σύμφωνα με τον νόμο, και τα οποία στο τέλος τα φορτώθηκε το Ελληνικό δημόσιο αντί να τα εξοφλήσουν στην ΕΚΤ οι Τράπεζες όπως έπρεπε;

Γνωρίζουμε όμως ότι δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω στο πρόσφατο παρελθόν μας. Όσοι πιστεύουν ή ελπίζουν σε κάτι τέτοιο είναι επιεικώς ρομαντικοί, διότι ο καπιταλισμός όπως τον ξέραμε δεν υπάρχει πια. Το κεφάλαιο είναι πλέον εικονικό (virtual). Τα πάντα έχουν μετατραπεί σε χρηματιστηριακούς τίτλους και σε περιβάλλον χωρίς νόμους και Κανονισμούς. Το τοπίο αυτό των ερειπίων πρέπει να αλλάξει και θα αλλάξει. Οι πρόσφατες λαϊκές αναταραχές σε πολλές χώρες της περιφέρειας δείχνουν ότι το σύστημα αυτό πρέπει να αναδιαρθρωθεί. Και θα αναδιαρθρωθεί μόνο με την δραστηριοποίησή μας. Είναι ανθρώπινο ότι:

Η μεγάλη πλειοψηφία των συμπολιτών μας νοιώθει σήμερα λεηλατημένη και προδομένη. Η πατρίδα μας ρημάζεται και ερειπώνεται όλο και περισσότερο, μέρα με την μέρα. Μοιάζουμε με τους απελπισμένους πολίτες των πόλεων-κρατών της Ελληνιστικής περιόδου κατά την οποία οι κυβερνώντες είχαν καταπατήσει τους νόμους, ενεργούσαν με ασυδοσία και αυθαιρεσία, η κοινωνική αδικία ήταν στην ημερήσια διάταξη, όπως ακριβώς σήμερα, στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα!

Έχουμε χάσει την εμπιστοσύνη μας στο πολιτικό σύστημα της χώρας μας, η πλειονότητα των πολιτικών μας αποδείχτηκαν ανάξιοι και διεφθαρμένοι χωρίς ίχνος εθνικής αξιοπρέπειας. Μας έχουν συνθλίψει καταπατώντας τους νόμους και το σύνταγμα και έχουν πλουτίσει από τον μόχθο μας, ενώ αρπάζουν βίαια, μέρα με την μέρα ό,τι μας έχει απομείνει. Η τάξη των πολιτικών στην χώρα μας έχει πλουτίσει σε βάρος του δημοσίου τομέα ενώ ταυτόχρονα τον

κατηγορεί ως αναποτελεσματικό. Ψεύδονται ασυστόλως, καλύπτουν τα εγκλήματά τους σε βάρος του έθνους μας, μας υβρίζουν ως τεμπέληδες και διεφθαρμένους.

Η τάξη αυτή των κατ' επάγγελμα πολιτικών έχει συμφέροντα να παραμείνει στην εξουσία και την εξυπηρετεί ο διχασμός της κοινωνίας μας, η απελπισία μας που μας ακινητοποιεί και το κλείσιμο στον εαυτό μας. Δεν πρέπει να πτοηθούμε, αλλά αντίθετα πρέπει να βρούμε τρόπους επιβίωσης, συνεργασίας και αλληλεγγύης. Τα συμφέροντα, οι αξίες και τα πιστεύω της κοινωνίας των έντιμων συμπολιτών μας είναι εκ διαμέτρου αντίθετα με τα συμφέροντα της πλειονότητας των πολιτικών μας.

Όμως, παρά τις αντιθέσεις μας, δεν θα καταρρεύσουμε διότι τα κοινωνικά συστήματα δεν καταρρέουν λόγω των εσωτερικών τους αντιθέσεων. Υπάρχει πάντα ζωντανή μια κοινωνική διαδικασία και η ανόρθωση της πατρίδας μας θα εξαρτηθεί από το ποιές κοινωνικές δυνάμεις θα δραστηριοποιηθούν αποτελεσματικότερα: οι πολιτικοί της διαφθοράς, ή οι έντιμοι Έλληνες πολίτες που έχουν διαφορετικά συμφέροντα, διαφορετικές αξίες, διαφορετικά πιστεύω και διαφορετικές στρατηγικές από αυτούς. Τα διαφορετικά μας συμφέροντα συνοψίζονται στην δίκαια κατανομή του πλούτου της χώρας μας στους πολίτες της και την προάσπιση της εθνικής μας κυριαρχίας και εθνικής μας παράδοσης ως Ελλήνων και ως λαού που έχουμε προσφέρει τα μέγιστα στην ανθρωπότητα. Οι διαφορετικές μας αξίες και τα διαφορετικά μας πιστεύω συνοψίζονται στην ελευθερία, την τιμιότητα, την αξιοπρέπεια, τον αλληλοσεβασμό και τον σεβασμό των παραδόσεων των άλλων λαών, την πραγματική δημοκρατία. Τα συμφέροντά μας, οι αξίες και τα πιστεύω μας απαιτούν την διαμόρφωση των στρατηγικών μας και αυτό είναι το καθήκον μας την περίοδο αυτή.

Η ολοκλήρωση των Ευρωπαϊκών οικονομιών ήταν και είναι ένας μύθος: δεν είναι δυνατόν στο παρόν διεθνές πλαίσιο άκρατης εθνικιστικής κουλτούρας να ενοποιηθούν οικονομίες με τελείως διαφορετικά επίπεδα χρέους, παραγωγικότητας και παραγωγής τεχνολογιών και γνώσης. Αυτό που είναι δυνατόν και που γίνεται είναι η χρηματοδότηση του χρέους των ισχυρών χωρών που βρίσκονται στο κέντρο του παγκόσμιου δικτύου με δανεισμό ή αρπαγή του κεφαλαίου που έχει συσσωρευτεί στις χώρες της περιφέρειας. Η απόδειξη είναι μπροστά μας: **τον Οκτώβριο 2011 τα επιτόκια των 10ετών ομολόγων στην ΕΕ είχαν τεράστιες διαφορές. Για παράδειγμα, η Γερμανία πλήρωσε 2% και η Ελλάδα 18%**, όπως αναφέρει και ο [Θωμάς Κολιγκνάτους](#). Δυστυχώς, αυτή είναι η ευρωπαϊκή διαδικασία ενοποίησης και αλληλεγγύης που υπάρχει σήμερα. Γι' αυτό πρέπει να βασιστούμε στις δυνάμεις μας και να ξαναστήσουμε την πατρίδα μας στα πόδια της. Ο Διονύσιος Σολωμός μας έδωσε έναν πάντα επίκαιρο Εθνικό Ύμνο:

10

Μοναχή το δρόμο επήρες,
εξανάλθες μοναχή·
δεν είν' εύκολες οι θύρες
εάν η χρεία τες κOURταλεί.

11

Άλλος σου έκλαψε εις τα στήθια,
αλλ' ανάσαση καμμιά·
άλλος σου έταξε βοήθεια
και σε γέλασε φρικτά.

12

Άλλοι, οϊμέ, στη συμφορά σου
οπού εκαίροντο πολύ,
«σύρε νά 'βρεις τα παιδιά σου,
σύρε», έλεγαν οι σκληροί.

Μερικές φορές νομίζει κανείς ότι η Ελληνική κοινωνία έχει πειστεί ότι δεν υπάρχει εναλλακτικός δρόμος από τον δρόμο που μας δείχνουν οι κκ Σαμαράς και Βενιζέλος, καθώς και άλλοι ομοϊδεάτες τους. Όμως, εναλλακτικός δρόμος υπάρχει. Το ζήτημα είναι ότι πρέπει να τον βρούμε, να βρούμε τί πρέπει να γίνει και πώς πρέπει να γίνει. Θα συμφωνήσω με τον Manuel Castells (βλ. πρόσφατο βιβλίο του, «Aftermath – Συνέπειες») στην σπουδαιότητα των παρακάτω ερωτημάτων και θα προσθέσω ότι αποτελούν την βάση για τον εναλλακτικό δρόμο:

- (1) Ποιός πληρώνει, για ποιό πράγμα πληρώνει και πόσο πληρώνει;
- (2) Ποιός καρπώνεται τα οφέλη και μάλιστα χωρίς να πληρώνει;

Έχοντας ως άξονα τις ερωτήσεις αυτές, η κοινωνία μας των έντιμων Ελλήνων πολιτών που αποτελούν, πιστεύω, την πλειονότητα των κατοίκων αυτής της χώρας, πρέπει να αναπτύξουμε δίκτυα επικοινωνίας και αλληλεγγύης, και όσοι μπορούμε να δραστηριοποιηθούμε ερωτώντας δημόσια, επίμονα και συστηματικά τις παραπάνω ερωτήσεις ξεσκεπάζοντας όσους πλούτισαν ξεπουλώντας την πατρίδα μας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αγορά Παραγώγων (Derivatives market) ή Αγορά Μελλοντικών Εκπληρώσεων (futures market): είναι η διεξαγωγή συναλλαγών με συμβόλαια που αναφέρονται στο μέλλον. Δηλαδή, αγοράζεις και πουλάς ένα περιουσιακό στοιχείο – όπως είναι ένας τίτλος, ένα αγαθό, ένα επιτόκιο, κάποιο συνάλλαγμα, ή ένα καλάθι τίτλων (πχ μετοχών) με την μορφή χρηματιστηριακού δείκτη (πχ ο Nikkei της Ιαπωνίας) – σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία στο μέλλον και σε μια δεδομένη τιμή με συμβόλαιο που υπογράφεις τώρα. Αυτή η συναλλαγή ονομάζεται προθεσμιακή συναλλαγή. Για παράδειγμα, μια εταιρεία (ή κάποιος επενδυτής) συνάπτει με έναν παραγωγό ζάχαρης ένα συμβόλαιο σύμφωνα με το οποίο η εταιρεία συμφωνεί σήμερα, 24 Οκτωβρίου 2012, να αγοράσει από τον παραγωγό 100 κιλά ζάχαρη προς 5 ευρώ το κιλό στις 15 Ιανουαρίου 2013. Το μελλοντικό αυτό συμβόλαιο μπορεί να έχει την μορφή *συμβολαίου μελλοντικής εκπλήρωσης* (futures contract) ή μπορεί να είναι *συμβόλαιο δικαιωμάτων προαίρεσης* (option), ή ακόμα να έχει κάποια άλλη νέα πολύπλοκη μορφή.

Το σημαντικό είναι ότι τέτοια μελλοντικά συμβόλαια μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο αγοροπωλησίας σε μια δεύτερη αγορά που ονομάζεται δευτερογενής αγορά και στην οποία συμμετέχουν επενδυτές και κερδοσκόποι. Τέτοιες αγορές είναι τα Χρηματιστήρια, όπου πωλούνται και αγοράζονται συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (*futures contracts*) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης (*options*) δημιουργώντας την *αγορά παραγώγων*, δηλαδή την αγορά συμβολαίων επί συμβολαίων. Αν έχει συναφθεί ένα *futures contract*, τότε ο επενδυτής υποχρεούται νομικά να συμμετέχει στην δευτερογενή αγορά και όταν λήξει το συμβόλαιό του (15 Ιανουαρίου 2013) και δεν το έχει ήδη πουλήσει, οφείλει να το τηρήσει στην τιμή της ζάχαρης που ισχύει εκείνη την ημέρα, η οποία μπορεί να είναι 2 ή 100 ευρώ το κιλό. Αν το συμβόλαιό του είναι *option*, τότε το συμβόλαιο δεν είναι δεσμευτικό για τον επενδυτή ο οποίος έχει το δικαίωμα, αλλά όχι την υποχρέωση, να αγοράσει ή να πουλήσει το συμβόλαιο στην δευτερογενή αγορά πριν την λήξη του, οπότε μπορεί να τηρήσει ακριβώς το αρχικό συμβόλαιο και να πληρώσει τον παραγωγό την συμφωνηθείσα τιμή των 5 ευρώ το κιλό την ημερομηνία λήξης (15 Ιανουαρίου 2013).

Στην δευτερογενή αγορά θεμελιώνεται η επενδυτική κερδοσκοπία, δηλαδή η κερδοσκοπία βασίζεται στον κίνδυνο μεταβολής της τιμής: ο αγοραστής ή επενδυτής-κερδοσκόπος κατέχει το μελλοντικό συμβόλαιο που λέει ότι στις 15 Ιανουαρίου 2013 θα παραλάβει τα 100 κιλά ζάχαρη για τα οποία θα καταβάλει στον παραγωγό 500 ευρώ την ίδια ημερομηνία, δηλαδή στις 15 Ιανουαρίου 2013. Αυτή είναι η πρωτογενής αγορά, όπου πρωτοσυνάπτεται το μελλοντικό συμβόλαιο.

Από σήμερα όμως, 24 Οκτωβρίου 2012, και μέχρι τις 15 Ιανουαρίου 2013, ο επενδυτής-κερδοσκόπος (E-K) μπορεί να φέρει το μελλοντικό συμβόλαιο που κατέχει στην δευτερογενή αγορά προς πώληση, εξαρτάται από το είδος του συμβολαίου που έχει. Στην δευτερογενή αγορά οι τιμές καθορίζονται από την προσφορά και την ζήτηση, δεν είναι προκαθορισμένες όπως συμβαίνει στην πρωτογενή αγορά. Το κυρίαρχο στοιχείο στις αγορές παραγώγων ή μελλοντικές αγορές είναι ότι οι ευκαιρίες για κέρδος και οι κίνδυνοι ζημίας που υπονοούνται με την ιδιοκτησία ενός τίτλου ή συμβολαίου, μπορούν να συναλλάσσονται ανεξάρτητα από τον αντίστοιχο τίτλο. Κατά συνέπεια η αγορά παραγώγων έχει ονομαστεί και «αγορά για τη διαχείριση κινδύνου». Αυτή η σημαντική λειτουργία αντιστάθμισης κινδύνου εξηγεί γιατί οι συναλλασσόμενοι μπορούν να πουλήσουν τίτλους στην αγορά παραγώγων, ακόμη και πριν τους αποκτήσουν.

Αν για διάφορους λόγους η τιμή της ζάχαρης ανέβη στις 15 Νοεμβρίου 2012 από τα 5 ευρώ το κιλό στα 8 ευρώ το κιλό, τότε ο E-K, ανάλογα με το συμβόλαιο που έχει, το φέρνει στην δευτερογενή αγορά και το πουλάει στις 15 Νοεμβρίου 2012 για 800 ευρώ αντί για τα 500 ευρώ της ημερομηνίας λήξης του συμβολαίου. Αυτός που αγοράζει το προθεσμιακό αυτό συμβόλαιο στην δευτερογενή αγορά για 800 ευρώ, έστω ο E-K2, έχει πληροφορία ή «ποντάρει» ότι η τιμή της ζάχαρης θα ανέβη περισσότερο και έτσι θα ξαναπουλήσει το συμβόλαιο με έστω 1000 ευρώ αυτή τη φορά, και η διαδικασία συνεχίζεται. Φθάνοντας στις 15 Ιανουαρίου 2013 που το προθεσμιακό συμβόλαιο λήγει, θα πρέπει να παραδοθούν τα 100 κιλά ζάχαρη από τον αρχικό παραγωγό και ο τελευταίος E-K να πληρώσει 500 ευρώ στον παραγωγό. Εν τω μεταξύ όμως ο τελευταίος E-K και οι προηγούμενοι E-K θα έχουν κερδίσει ή χάσει, πιθανόν τεράστια ποσά.

Κατά την διαδικασία των δευτερογενών αγορών, που πραγματοποιούνται σήμερα ηλεκτρονικά και η ταχύτητα πραγματοποίησής τους είναι ιλιγγιώδης, δημιουργούνται

διαρκώς νέα συμβόλαια ή παράγωγα. Έτσι, το 2008 προέκυψαν τα λεγόμενα CDS (credit default swaps) ή ασφάλιστρα κινδύνου.

Ο αγοραστής του CDS ή του swap αυτού προβαίνει σε μια σειρά πληρωμών προς τον πωλητή του CDS (κάποια ασφαλιστική εταιρεία) και σε αντιστάθμισμα λαμβάνει μια εγγύηση από τον πωλητή του swap αυτού σε περίπτωση που χρεοκοπήσει αυτός που δανείστηκε από τον αγοραστή του swap αυτού, ο οποίος είναι επίσης και αγοραστής των ομολόγων που εκδίδει ο δανειζόμενος. Δηλαδή, στην διαδικασία αυτή υπάρχουν τρεις συναλλασσόμενοι: (1) αυτός που δανείζεται ο οποίος εκδίδει ομόλογα, (2) αυτός που δανείζει ο οποίος αγοράζει τα ομόλογα και ο οποίος αγοράζει και τα swap κινδύνου σε περίπτωση χρεοκοπίας του δανειζόμενου, και (3) ο ασφαλιστής κινδύνου που εκδίδει τα swap και τα πουλάει στον συμβαλλόμενο (2) που είναι ο δανειστής και που έχει στην κατοχή του τα ομόλογα του δανειζόμενου. Όπως γίνεται κατανοητό, ο δανειζόμενος φέρει μία σωρεία οικονομικών επιβαρύνσεων εκτός από τους τόκους που πληρώνει στον δανειστή.

Σημειώνεται ότι δεν πρέπει να συγχέουμε τα swap κινδύνου χρεοκοπίας με τα swap επιτοκίου ή τα swap συναλλάγματος. Τα δύο τελευταία είναι αυτά που συνήψε ο κ. Σημίτης το 2002, τα οποία βέβαια με την αναδιαπραγμάτευσή τους αργότερα περιέλαβαν και τα swap κινδύνου. Τα δύο αρχικά swap του κ. Σημίτη χρησιμοποιήθηκαν για να ανταλλάξουν κυμαινόμενα με σταθερά επιτόκια και διαφορετικά νομίσματα μεταξύ τους προκειμένου να κερδίσει η Ελλάδα από την διαφορά των επιτοκίων και του συναλλάγματος. Βέβαια, όπως όλοι γνωρίζουμε σήμερα, αυτές οι συναλλαγές του κ. Σημίτη έχουν ζημιώσει με γιγαντιαία ποσά τους Έλληνες πολίτες, όχι μόνον λόγω του κ. Σημίτη, αλλά και λόγω της κυβέρνησης του 2009 και κυρίως λόγω της ηγεσίας της ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνικής Στατιστικής Αρχής) που δέχτηκε παράνομα την άδικη και παράνομη επιβάρυνση του Ελληνικού δημοσίου χρέους με δεκάδες δισεκατομμυρίων ευρώ από τα swap αυτά, επιβάρυνση που επιβλήθηκε από την Eurostat χωρίς αντίλογο από την ΕΛΣΤΑΤ. Πάντως τέτοιες συμφωνίες με swap έχουν συναφθεί από όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης, ιδίως της ευρωζώνης, για να καλύψουν τα χρέη τους και η έμφαση που δίνεται στην Ελλάδα είναι τουλάχιστον υποκριτική, ακόμα και εκδικητική κατά κάποιο τρόπο.

Η ουσία των swap

Το 2009 υπήρχαν πάνω από 1,5 τετρισεκατομμύρια (1.500.000.000.000) δολάρια swap στις ΗΠΑ. Η φούσκα αυτή, η οποία ασφαλώς είναι πολύ μεγαλύτερη σήμερα, έχει δημιουργηθεί χωρίς την ύπαρξη Κανονισμών και, όπως γίνεται κατανοητό από την παραπάνω σύντομη ανάλυση, στην ουσία πρόκειται για χρηματοοικονομικά εργαλεία που έχουν βασιστεί πάνω σε άλλα χρηματοοικονομικά εργαλεία, με άλλα λόγια, είναι παράγωγα επί άλλων παραγώγων ή χαρτιά επί άλλων χαρτιών. Τα παράγωγα είναι ένα γιγαντιαίο βήμα μακριά από τον κόσμο της παραγωγής και της κατανάλωσης, μακριά από τα εργοστάσια και τον εξοπλισμό τους, μακριά από τους μισθούς και την απασχόληση, μακριά από την φυσική παραγωγή των απτών προϊόντων. Αποτελούν μια πυραμίδα ψεύτικου πλουτισμού που φθάνει πέρα από το διάστημα. Πρέπει να καταργηθούν για να βρουν οι άνθρωποι την ανθρωπιά τους. Αλήθεια πόσα τέτοια swap κυκλοφορούν στην χώρα μας; Μήπως μπορεί η Βουλή των Ελλήνων να μας απαντήσει;
